

Pedagogika ignacjańska zakorzeniona jest w wielowiekowej tradycji edukacyjnej zakonu jezuitów, Towarzystwa Jezusowego. W poszukiwaniu jej genezy, a także w wyjaśnieniu fenomenu szkolnictwa jezuickiego, fundamentalne znaczenie posiada osobiste doświadczenie założyciela zakonu jezuitów Ignacego Loyoli (1491-1556). Jego przemyślenia i głębokie przeżycia duchowe w Manresie oraz okres studiów na paryskiej Sorbonie przyczyniły się do określenia charakteru i priorytetów działalności zakonu. Pozwoliły też dostrzec rolę i znaczenie nauczania i wychowania. Ponadto stały się w niedalekiej przyszłości inspiracją do rozpoczęcia przez pierwszych jezuitów działalności o charakterze edukacyjnym.

Dynamiczny rozwój szkolnictwa jezuickiego rozpoczął się od otwarcia pierwszej szkoły w Mesynie w 1548 roku. Na przestrzeni kolejnych dziesięcioleci aż do kasaty zakonu w 1773 roku, a następnie po jego przywróceniu w 1814 roku, szkolnictwo jezuickie było i nadal pozostaje znaczącą propozycją w zakresie edukacji młodego pokolenia. Obecnie jezuita prowadzą w całym świecie około dwóch tysięcy różnego rodzaju szkół, w tym ponad dwieście uniwersytetów.

W kontekście poszukiwania skuteczności systemu szkolnictwa jezuickiego we współczesnych czasach zrodziły się dwa dokumenty: *Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania* w 1986 roku oraz *Pedagogia ignacjańska – podejście praktyczne* w 1993 roku (*Polskie poprawione wydanie tych dokumentów opublikowano pod wspólnym tytułem: Podstawy edukacji ignacjańskiej*, Wyd. WAM, Kraków 2006). Autorzy opracowanych dokumentów stwierdzają, że podejmowana aktywność edukacyjna przejawia się troską o „pełny wzrost osoby, prowadzący do działania przenikniętego duchem i obecnością Jezusa Chrystusa, Syna Bożego, Człowieka-dla-innych. Ten cel działania, oparty na zdrowym rozumowaniu, i ożywiony przez kontemplację, prowadzi uczniów do samodyscypliny i inicjatywy, do uczciwości i dokładności. Jednocześnie niedbałe lub powierzchowne sposoby myślenia kwalifikuje jako niegodne człowieka i co ważniejsze – niebezpieczne dla świata, do służby któremu wszyscy są powołani” (*tamże*, str. 107-108).

Opisywana między innymi w wymienionych powyżej dokumentach pedagogika ignacjańska, określana również jako integralna, w procesie edukacyjnym uwzględnia troskę o całościowy rozwój młodego człowieka. Proponuje pomoc każdemu z wychowanków w stopniowym dojrzewaniu jego osobowości oraz wielostronnym i gruntownym rozwoju sfery intelektualnej, uczuciowej, fizycznej, moralnej i duchowej. Proces ten wyraża się na wiele sposobów zależnie od uwarunkowań lokalnych, danej kultury, jednak zawsze zakłada, że druga osoba potrzebuje bezinteresownej i towarzyszącej pomocy, aby mogła przejść ze statusu dziecka do osoby wolnej, solidarnej i odpowiedzialnej. Z tego względu wymaga zaangażowania i poświęcenia się dla drugich, czyli życia dla innych.

Pedagogika ignacjańska wskazuje również na rolę, jaką pełni w procesach edukacyjnych dobrze wykształcony i kompetentny pedagog. Założenia tej pedagogiki otwierają przed wychowawcą perspektywę i wyzwanie, aby był kimś więcej niż tylko przewodnikiem dla wychowanków w sprawach wiedzy i zachowań. Ma być on osobiście

zaangażowany w pełny i gruntowny rozwój każdego podopiecznego. Na uwagę zasługuje też przypomnienie, że nauczyciel i wychowawca ma być świadkiem proponowanych wartości. Z tych powodów można mówić, że pedagogika ignacjańska oczekuje od każdego wychowawcy postawy wrażliwości oraz samokształcenia i wzrastania przez całe życie, aby sobie, a później wychowankom pomagał być „człowiekiem dla innych” i „człowiekiem z innymi”.

Proponowana przez pedagogikę ignacjańską troska o rozwój osobowy stanowi ważny impuls w korzystaniu z jej osiągnięć w praktycznej działalności różnego typu instytucji wychowawczych. Ponadto wskazuje na potrzebę wielostronnego i integralnego rozwoju człowieka w perspektywie egzystencjalnej i transcendentnej. Dzięki temu pedagogika ignacjańska odnajduje swoje miejsce w szeroko rozumianym nurcie pedagogiki personalistycznej.

Uwzględniając bogaty dorobek historyczny szkolnictwa jezuickiego oraz aktualne propozycje z zakresu edukacji ignacjańskiej zrodziła się myśl zainicjowania serii wydawniczej: **BIBLIOTEKA PEDAGOGIKI IGNACJAŃSKIEJ**. Inicjatorzy tej serii mają nadzieję, że kolejne publikacje pozwolą Czytelnikowi zapoznać się z ważnymi i aktualnymi osiągnięciami pedagogiki ignacjańskiej oraz będą inspirować procesy formacji „ludzi dla innych” w kontekście potrzeb i oczekiwań współczesnego świata i Kościoła.

Istotą tej formacji ma być troska o wielostronny rozwój człowieka, który będzie ułatwiał wychowankom znajdowanie odpowiedzi na ich egzystencjalne pytania nie tylko o to, w jaki sposób człowiek jest w stanie zapewnić sobie bezpieczeństwo, pokój, dobrobyt, ale też gdzie jest źródło miłości i jak ją osiągnąć? Jak zapewnić sobie szczęście i udane życie? U kogo należy szukać światła na pytania, które zdają się nie mieć odpowiedzi, itd.

Zdajemy sobie sprawę, że pedagogika ignacjańska, jak każda inna nauka o wychowaniu, może dostarczyć człowiekowi poszukującemu prawdy jedynie inspiracji, może być dla niego drogowskazem. Mamy jednak świadomość także tego, że jest ona w stanie skierować uwagę wychowanka w kierunku Transcendencji – Boga Żywego, który jest dla człowieka odpowiedzią nie tylko na sformułowane powyżej pytania.

Perspektywa otwarcia się na drugiego człowieka, odwoływania się do godności ludzkiej w wymiarze horyzontalnym i wertykalnym, poszukiwania odpowiedzi na nurtujące pytania egzystencji ludzkiej, odkrywania i dążenia w realizacji życiowych pragnień i zamierzeń, będzie stanowić nośną płaszczyznę w poznawaniu założeń i celów pedagogiki ignacjańskiej. Wszystkim tym, którzy skorzystają z proponowanych opracowań życzymy satysfakcji i wartościowych przemyśleń w podążaniu za prawdą, dobrem i pięknem.

Janusz Mółka SJ